

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

(גיליון 16 - שנת תשפ"ד גיליון "בשלח" - יז' שבט תשפ"ד, 27 לינואר 2024)

לע"נ אמו"ר ר' יוסף-חיים ב"ר יעקב רוט ז"ל

ב"ה

"נקודה טובה" לפרשת "בשלח" - לדמותה של העצמה אישית

**קום התנערה עם חלכה
עם עבדים ומיזי רעב
אש הנקמות הלב לחכה
לקראת אויב הכון לקרב.**

במילים אלה קרא אזין פוטייה מחבר האינטרנציונל – המנון הפועלים (תרגום: אברהם שלונסקי), לכל פועלי העולם המעונים, לצאת לחירות, להתאחד ולצאת למלחמה נגד משעבדיהם.

ומעמד הפועלים של שנת 1871, נעבור אל עם ישראל היוצא לחירות ממצרים.

בני ישראל היוצאים ממצרים יכלו להגיע לארץ המובטחת במסלול קצר יותר. אולם אז היה עליהם להילחם עם הפלישתים. ולכן: "...ולא נחם (הנחה והוביל אותם) אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראתם מלחמה וישבו מצרימה" (שמות יג, יז).

בני ישראל היו עדיין עם עבדים ומיזי רעב, בעלי מנטליות של עבדים. כנועים, חסרי תעוזה ואומץ. במצב כזה, הם היו עלולים לברוח מן המערכה ולחזור למצרים.

ולכן, למרות שהמסלול דרך ארץ פלשתים היה קרוב יותר, הקב"ה בחר דוקא בדרך הארוכה. דרך שדוחה את העימות עם האוייב לפרק זמן כזה, שיאפשר לעם העבדים המעונה, לקום ולהתנער. לצאת באמת לחירות ולרכוש את כוחות הנפש של בני חורין.

בסופו של תהליך התברר כי עם ישראל לא הצליח באמת להתנער ולהתבגר ולצאת מטראומת העבדות, למרות כל המאמצים שהקב"ה עשה כדי להנחיל חירות לעמו. וכך, לאחר סדרה של תקלות, קיטורים וחטאים שחטא העגל בראשם, הקב"ה החליט להחליף את העם, כפשוטו.

עם ישראל נשאר במדבר 40 שנה, שבמהלכן דור העבדים יוצאי מצרים הלך לעולמו ובניהם שנולדו לחירות, הם אלה שזכו להיכנס אל הארץ המובטחת, להילחם עליה ולנחול אותה, תחת הנהגתו החדשה של יהושע, שהחליף את משה רבנו.

במאמרנו זה נעסוק בחלק מן האמצעים והמהלכים בהם נקט הקב"ה כדי לגרום לעם העבדים כן להתנער, לקום ולעמוד על רגליו מבחינה רוחנית, בהמשך לשלבי ההצלה והגאולה הפיזיים.

כאן המקום להעיר כי משה רבנו הצליח להנהיג את עם ישראל ולגאול אותם מעבדות לחרות רק בזכות העובדה שהוא גדל כבן חורין, כ"ניסיד" מצרים" בבית פרעה ומעולם לא היה משועבד.

המהלך הראשון בו ניסה הקב"ה להקנות לבני ישראל אומץ היה שחיטת קורבן פסח. ועל כך אומר הרמב"ן: "ועל דעת רבותינו שהיו המצרים עובדים אותו (את הצאן), כל שכן שהודיע במצווה

"נקודה טובה" – מסע בשבילי הרוח של עם ישראל

הזאת שהשפיל אלוהיהם וכוחם...". ואם כך, נראה שמשמעות הציווי של שחיטת קורבן פסח היא: תשחטו את אלוהיהם של מצרים (רמב"ן, שמות יב, ג).

בשולי הדברים נעיר, כי האל "אמון", אכן מופיע בפסלי המקדשים במצרים גם כאדם בעל פני כבש. כך, למשל, ניתן לראות בכניסה למקדש אמון הנמצא בכרנד'לוקסור שורת פסלים בעלי גוף אריה וראש כבש.¹

לציווי על שחיטת קורבן הפסח, קדמה ההכרזה על לוח השנה העברי, ככתוב: "הַחֲדָשׁ הַזֶּה לְכֶם רֵאשׁוֹת הַחֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה" (שמות יב, ב). לעבד אין זמן משלו וכל כולו מוקדש לעבודת האדון. והנה, בדקה ה-90, ממש לפני היציאה, הקב"ה מעניק לעם ישראל את הבעלות על הזמן. על לוח השנה העברי, על קידוש החודש ועל עיבור השנה. מתנה שיש בה אמירה והכרזה של יציאה מעבדות לחירות. מתנה שיש בה מהות ומשמעות עמוקה של בני חורין.

מהלך חינוכי נוסף בו נקט הקב"ה, עסק בנושא השליטה העצמית. בני ישראל לקטו בכל יום את המן כדי צרכם בלבד ואסור היה להם להשאיר למחר, אפילו פירור. בכל לילה הם הלכו לישון על קיבה מליאה אבל עם מקרר ריק, כאשר נדרשת מהם האמונה שגם מחר ירד שוב מן. וכל מי שלא הצליח לעמוד בפיתוי ובכל זאת השאיר משהו בצד ליתר ביטחון, גילה שהמנה הזאת התקלקלה.

שלושת המהלכים החינוכיים בהם נגענו, היו חלק מתוכנית חינוכית אלוקית גדולה של העצמה אישית ופיתוח רגשי שנועדה לפתח בלב עם העבדים תודעה של חירות ורוח חופשית, לתת להם חיים עם משמעות ולהצמיח להם כנפיים...

לרשימה זאת ניתן להוסיף גם את הציווי האלוקי של "וְהַגִּדְתָּ לְבְנֶךָ" – ציווי של בניית האתוס – בניית הזיכרון של יציאת מצרים והעברתו לדורות, כבסיס היסטורי, תוכני ומוסרי ללידתו וקיומו של עם ישראל.

אולם, כפי שאמרנו, הנסיון החינוכי הזה נכשל. עם העבדים לא הצליח לפרוץ את גבולות תודעת השיעבוד ולהשתחרר ונאלץ לפנות את הבמה לדור הבא שנוולד וגדל כבן חורין.

ומאליה עולה השאלה, ומה איתנו?!

האם אנחנו, בני המאה ה-21, באמת בני חורין, או שמא אנו רק עבדים מודרניים, הרצים ומתגלגלים ממטלה למטלה?!

ואם אכן יש בחיים שלנו היבט של עבדות, מהי הדרך להתנער ולהשתחרר ממנה...

מרכת שבת פולט ומתפילה לישועה, משה רוט

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה (במייל ו/או בווטסאפ), ניתן לפנות למייל: rothmoshe@gmail.com

ארכיון "נקודה טובה": http://www.pirsuma.com/nekuda_tova

נא לשמור על קדושת הגליון ולהכניסו לגניזה לאחר השימוש.

יש לך הערה או הארה? אשמח לקבל למייל הנ"ל. **אהבת? הפץ בין חבריך.**

¹ ד"ר יצחק מייטליס במאמר ב"מקור ראשון" - <https://did.li/cFW5q>